

Yttrande

Datum
2015-06-17

Dnr
1194-2015
Ert Dnr
N2015/2191/J
Direkt
010-698 60 13

Mottagare
Näringsdepartementet

Handläggare
Lennart Sorby
Avd för havs- och vattenförvaltning
lennart.sorby@havochovatten.se

103 33 Stockholm

Yttrande över Slutbetänkande av Konkurrenskraftsutredningen Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring (SOU 2015:15)

Havs- och vattenmyndigheten har beretts tillfälle att yttra sig över remissen. Myndigheten lämnar här följande yttrande.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten anser att det finns för många frågetecken kring flera av förslagen som konkurrenskraftsutredningen lämnar för att strategin ska anses vara attraktiv, innovativ och hållbar och därmed leda svensk jordbruks- och trädgårdsnäring framåt. I vissa delar frågar sig myndigheten om strategin är möjlig att genomföra med hänsyn till lagstiftning, krav och målsättningar inom andra områden, t.ex. inom miljöområdet.

Ett av de viktigaste argumenten för att äta svensk mat, är att den svenska jordbruks- och trädgårdsnäringen sköter natur, miljö och djurvälstånd så mycket bättre än andra länder. Flera av förslagen i strategin syftar till att ta bort en del regler som bedöms fördyra svensk produktion, varav en del avser djur, natur och miljö. Om regelverken ändras så att skillnaden mellan EU och Sverige minskar, då blir inte skillnaden för hänsyn till djur, natur och miljön av importerade jordbruks- och trädgårdsprodukter så stor heller.

Det finns en risk att det leder till att svensk produktion därmed helt jämföras med importerade råvaror och livsmedel, och därmed försvinner argumenten att köpa svenska produkter. Den svenska produktprofilen försvinner, vilket sannolikt försämrar konkurrenskraften påtagligt.

En strategi för ett hållbart nyttjande av det övriga landskapet saknas

Konkurrenskraftsutredningens förslag lämnar stora arealer och samhällsvärden utanför strategin. Havs- och vattenmyndigheten anser att de behövs en landskapsstrategi eller handlingsplan för grön infrastruktur som tar hand om dessa natur- och kulturmiljövärden, ekosystemtjänster samt friluftslivs- och rekreationsvärden. Dessa områden står idag för stora samhällsvärden, exempelvis för besöksnäringen.

Kulturlandskapets värden är dåligt belysta i utredningen. De varierade mellanmarkerna är en klassisk landsbygdsbild av Sverige, vilken attraherar brukare från många sektorer. Kulturlandskapet kräver att betesdjur finns i landskapet för att kunna behålla värdena. Om inte denna jordbruksmark nyttjas, kommer den att förändras till skogsmark eller annat nyttjande.

Målstyrning kontra detaljreglering avseende regelförenkling

Utredningen menar att djurskyddslagstiftningen bör fokusera på en ökad målstyrning, minskad detaljeringsgrad och en ökad flexibilitet. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt regler kring byggnationer och beteskrav. Det skulle leda till att djurskyddskontrollerna fokuserar på helheten i miljön.

Det finns lite som talar för att ett skifte från ett detaljerat regelverk till målstyrning skulle utgöra en effektivisering. Snarare kommer det att innebära segdragna diskussioner om kravnivåer och måluppfyllnad samt att stora resurser kommer att läggas på tillsyn. Havs- och vattenmyndigheten bedömer att motiverade och tydliga detaljerade krav underlättar för företagaren, som därmed lättare kan anpassa sin verksamhet till kravnivån.

Miljöbalkens krav

Krav på tillstånd enligt miljöbalken lyfts fram som ett byråkratiskt hinder. Prövningar tar tid och de utredningar som föregår ansökan kostar pengar. Fördelarna med ett rättskraftigt tillstånd lyfts inte fram som en tillgång för företagarens möjlighet att bedriva en långsiktig verksamhet. Ett rättskraftigt tillstånd ger en bättre förutsägbarhet för verksamhet i ett samhälle som präglas av ständiga regelförändringar och förändrade kravnivåer.

Ett rättskraftigt tillstånd torde därför vara attraktivt vid bedrivande av en kapitalintensiv verksamhet med långa avskrivningstider, i synnerhet om investeringar görs med lånade medel. Alternativet är snarast ett generellt och detaljerat regelverk, som anger vad och hur man ska bedriva verksamheten eller vilka hänsyn som ska tas, för att minska riskerna för allmänhetens klagomål eller tillsynsmyndighetens ingripande. Ett detaljerat regelverk ger också bättre förutsättningar för ett effektivare provningssystem eller en effektivare tillsynsverksamhet.

Konsekvensbedömning

Slopad förprovning av djurstallar för förenkling för företagen, leder till ökad tillsyn. Istället för proaktiv kontroll med avhjälpan av brister, riskerar företaget sanktioner och kostsamma beslut om justeringar, och i värsta fall rivning i efterhand. Erfarenheten visar att företagen, trots detaljerade anvisningar om hur de ska bygga djurstallar, vilka har tagits fram för att underlätta för företagen, bortser ifrån väsentliga krav. Dessa kostnader är inte med i konsekvensanalysen.

Argumenten kring miljöpåverkan från inhemsk jordbruksproduktion kontra import är dubbelbottnade, då det beror på vad, hur och när produktionen bedrivs. Ökad inhemsk odlingsareal kan leda till ökat näringsläckage om man inte genomför begränsningar av utsläppen. Ökad fysisk påverkan av vattenområden kan bli en effekt vid ökat markavvattningsbehov och vattenuttag, om inte marknyttjandet och miljöhänsyn anpassas till landskapet.

Påverkan på biologisk mångfald är sannolikt negativ eftersom effektiviseringen till stor del handlar om monokulturer. En utökad odlingsareal kan ge positiv effekt på till exempel fåglar i odlingslandskapet, men det beror helt på i vilken form som ökningen sker. Att den skulle ske i form av biotoper som stimulerar biologisk mångfald är inte troligt.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Björn Risinger efter föredragning av verksamhetsutvecklaren Lennart Sorby. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit avdelningschefen Björn Sjöberg och utredarna Susanna Hogdin, Annika Johansson och Josefin Walldén.

Björn Risinger

Lennart Sorby

